

ADVIES 13-2014

Betreft: Evaluatie van het analyseprogramma 2014 van het FAVV - fytosanitair luik (SciCom 2014/15 D).

Advies goedgekeurd door het Wetenschappelijk Comité op 3 november 2014.

Samenvatting

Het Wetenschappelijk Comité heeft het analyseprogramma van het FAVV voor het jaar 2014 geëvalueerd. Dit advies heeft betrekking op de fytosanitaire parameters.

Het fytosanitaire luik van het analyseprogramma 2014 van het FAVV is coherent opgesteld.

Het Wetenschappelijk Comité raadt ondermeer aan om een fytosanitair bewakingssysteem in te stellen voor de snelle detectie van mogelijke (= latent aanwezige) opkomende plagen en ziekten.

Het Wetenschappelijk Comité benadrukt eveneens het belang van de monsternamen bij de uitvoering van het analyseprogramma en formuleert verschillende aanbevelingen hieromtrent.

Summary

Advice 13-2014 of the Scientific Committee of the FASFC on the phytosanitary part of the 2014 FASFC analysis program

The Scientific Committee has assessed the 2014 FASFC analysis program. This advice concerns the evaluation of the phytosanitary parameters.

The phytosanitary part of the 2014 FASFC analysis program is coherently prepared.

The Scientific Committee recommends inter alia to set up a phytosanitary monitoring system for rapid detection of potentially (latently present) emerging pests and diseases.

The Scientific Committee also emphasizes the importance of sampling in the execution of the analysis program and makes several recommendations in this regard.

Sleutelwoorden

Analyseprogramma - fytosanitair luik - parameters - matrices - bemonstering

1. Referentietermen

1.1. Doelstelling

Er wordt gevraagd aan het Wetenschappelijk Comité om het analyseprogramma voor het jaar 2014, dat uitgewerkt is door DG Controlebeleid van het FAVV, te evalueren. Deze evaluatie moet betrekking hebben op de volgende elementen :

- de inventaris van de gevaren;
- de keuze voor de combinaties "matrix/gevaar";
- het aantal analyses;
- de verdeling van de bemonsteringsplaatsen.

Bovendien zou het advies van het Wetenschappelijk Comité het voor DG Controlebeleid mogelijk moeten maken de controle-inspanningen (analyses) te focussen op de meest relevante gevaren, rekening houdende met de aan het Agentschap toevertrouwde opdrachten.

1.2. Wettelijke context

Verordening (EG) nr. 882/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 inzake officiële controles op de naleving van de wetgeving inzake diervoeders en levensmiddelen en de voorschriften inzake diergezondheid en dierenwelzijn.

Gelet op de discussies in de werkgroepvergadering van 1 juli 2014 en 20 augustus 2014, de plenaire zitting van 17 oktober 2014 en de definitieve elektronische goedkeuring van het ontwerpadvies door de leden van het Wetenschappelijk Comité van 3 november 2014,

geeft het Wetenschappelijk Comité het volgende advies :

2. Inleiding

Dit advies heeft betrekking op het fytosanitaire luik van het analyseprogramma 2014 van het FAVV. De evaluatie van de andere luiken van het analyseprogramma maakt het onderwerp uit van andere adviezen van het Wetenschappelijk Comité : zie het Advies 10-2014 (FAVV, 2014a) voor de diergezondheid, Advies 11-2014 (FAVV, 2014b) voor de chemische parameters in levensmiddelen en Advies 12-2014 (FAVV, 2014c) voor de microbiologische parameters in levensmiddelen.

Het Wetenschappelijk Comité heeft het fytosanitaire analyseprogramma van het FAVV voor 2014 geëvalueerd op basis van een overzichtstabel. Deze vermeldt voor ieder lijn (= combinatie parameter/matrix) de verschillende niveaus van matrix, de plaats van de monsterneming en het aantal te analyseren monsters. Aan deze tabel zijn een zeer groot aantal verklarende fiches toegevoegd. Deze verklaren, voor ieder lijn van het programma, het aantal te analyseren monsters.

Op initiatief van het Wetenschappelijk Comité werden experts van DG Controlebeleid, die fytosanitaire analyses programmeren, uitgenodigd om de opgevolgde methodologie te detailleren. Ze hebben met name de onderstaande elementen verduidelijkt.

In de overzichtstabel stemmen bepaalde lijnen overeen met door de wetgeving opgelegde analyses terwijl andere overeenstemmen met analyses die geprogrammeerd zijn op basis van een risico-evaluatie en met als doel de aanwezigheid van een bepaald schadelijk organisme op te sporen. Bepaalde parameters zijn 'generiek', zoals bijvoorbeeld de parameter 'Plantenbacteriën - interne markt'. Bij deze parameters wordt een groep schadelijke organismen samengebracht waardoor de controleurs van het FAVV monsters kunnen nemen in het kader van het controleprogramma op basis van de vaststelling van

symptomen of een verdenking van een plaag of van een ziekte. Voor het merendeel van de lijnen (combinatie parameter/matrix), behalve deze met betrekking tot de door de wetgeving opgelegde analyses, werd het aantal analyses willekeurig bepaald, aangezien enkel bij vaststelling van symptomen een monster wordt genomen. Derhalve zal in de praktijk het aantal analyses eventueel verschillen t.o.v. het geplande aantal (hoger of lager).

Bovendien hebben de experts verduidelijkt dat de FAVV-lijst met de te analyseren schadelijke plantaardige organismen opgesteld is op basis van de Europese wetgeving, maar ook op basis van de lijst van de "European and mediterranean plant protection organization (EPPO)", van resultaten van wetenschappelijke onderzoeksprojecten en verder nog van vaststellingen van schadelijke organismen die bijvoorbeeld in Nederland gedaan zijn.

3. Advies

Tussen 2009 en 2014 is het aantal analyses dat door het FAVV geprogrammeerd is voor het fytosanitaire luik verhoogd : gaande van ongeveer 9.000 analyses tot ongeveer 18.000 analyses in de loop van deze periode. Deze verhoging is hoofdzakelijk het gevolg van de evolutie van de Europese fytosanitaire wetgeving : meer noodmaatregelen, meer monitoring van insectenplagen en vaste monsters (= niet enkel genomen op basis van vaststelling van symptomen). Ter vergelijking zijn 540.000 microbiologische analyses (parasieten en virussen inbegrepen) geprogrammeerd om de voedselveiligheid en de diergezondheid te controleren. Het lage aantal analyses voor het fytosanitaire luik wordt ook gedeeltelijk verklaard door het feit dat het analyseprogramma zich hoofdzakelijk baseert op de voorschriften van de wetgeving en zich concentreert op de risicogebieden.

Zoals reeds aanbevolen in het Advies 08-2009 (FAVV, 2009), zou het nuttig zijn om een meer proactieve aanpak te voeren door een actief fytosanitair bewakingssysteem in te stellen. In dit bewakingssysteem zou, op basis van een statistische analyse, een minimum aantal at random te nemen monsters dienen voorzien te zijn zodat een minimaal toezicht op het Belgische grondgebied wordt uitgevoerd van mogelijke opkomende of latent aanwezige plagen en ziekten. De implementatie van dit systeem zal tot een verhoging van het aantal fytosanitaire analyses leiden.

Zoals hierboven wordt gesuggereerd, werden de aanbevelingen die in het Advies 08-2009 (FAVV, 2009) vermeld zijn, niet voldoende opgevolgd. Bijvoorbeeld zijn weliswaar veel analyses gepland maar zullen deze alleen worden uitgevoerd als symptomen vastgesteld worden. Er zijn echter latente infecties of infecties in incubatie (= zonder symptomen) mogelijk (bijv. op zaden) en deze kunnen tot het opkomen van nieuwe ziekteproblemen leiden. De vroegtijdige detectie van deze ziekten of plagen vereist een meer systematische verzameling en analyse van monsters.

Het Wetenschappelijk Comité raadt aan om meer met opkomende of potentieel opkomende fytosanitaire risico's rekening te houden. Aldus zouden schadelijke organismen zoals *Dickeya solani* en *Rhizobium rhizogenes* (= *Agrobacterium rhizogenes*), die weliswaar geen quarantaine organismen zijn, aan het analyseprogramma dienen toegevoegd te worden. Het eerst is een opkomende risico voor de teelt van aardappelen en de tweede voor bepaalde teelten onder glas (tomaten, aubergines, komkommers).

De kwaliteit van de bemonstering is ook cruciaal opdat enkel die monsters zouden worden genomen die relevant zijn voor verdere analyse. Daarom is het van primordiaal belang dat de controleurs zo goed mogelijk opgeleid zijn om de symptomen van aanwezige quarantaineorganismen te herkennen. Het is eveneens belangrijk om aan de controleurs de nodige informatie te geven die hen toelaat de keuze te bepalen van de te controleren partijen en dit op basis van hun oorsprong en van het risico op infectie door een quarantaineorganisme.

In dit perspectief is het belangrijk dat praktische hulpmiddelen (vb. duidelijke en synthetische technische fiches met foto's van de symptomen, informaticatoepassing om de monsters in kaart te brengen en te georefereren) ter beschikking worden gesteld van de controleurs en

regelmatig worden bijgewerkt. De nieuwe informatie- en communicatietechnologieën (Smartphone,...) maken het momenteel mogelijk een hele resem relevante informatie op dit gebied te verzamelen, beschikbaar te stellen en regelmatig te actualiseren. Deze tools zouden bovendien de informatie naar de controleurs moeten terugkoppelen na bevestiging van het analyseresultaat (al dan niet gunstig). Deze terugkoppeling van informatie zal bijdragen aan hun voortdurende vorming. Een cartografische tool kan eveneens de ruimtelijke programmering van de visuele inspecties en bemonsteringen verbeteren bij het toezicht op groene zones en bossen en bij verhoogde monitoring in de afgebakende gebieden.

4. Conclusie

Het fytosanitaire luik van het analyseprogramma 2014 van het FAVV is coherent opgesteld.

Het Wetenschappelijk Comité raadt ondermeer aan om een fytosanitair bewakingssysteem in te stellen voor de snelle detectie van mogelijke (= latent aanwezige) opkomende plagen en ziekten.

Het Wetenschappelijk Comité benadrukt eveneens het belang van de monsternamen bij de uitvoering van het analyseprogramma en formuleert verschillende aanbevelingen hieromtrent.

Voor het Wetenschappelijk Comité,
De Voorzitter,

Prof. Dr. E. Thiry (Get.)

Brussel, 06/11/2014

Referenties

AFSCA, 2009. Avis 08-2009 du Comité scientifique du 13 mars 2009. *Evaluation du programme d'analyses de l'AFSCA pour l'année 2009 – volet microbiologie – partie phytosanitaire (dossier Sci Com 2008/26).*

AFSCA, 2014a. Avis 10-2014 du Comité scientifique du 20 juin 2014. *Evaluation du programme d'analyses 2014 de l'AFSCA (volet « risques microbiologiques » – partie « santé animale ») (dossier Sci Com N° 2014/15 (A)).*

AFSCA, 2014b. Avis 11-2014 du Comité scientifique du 12 septembre 2014. *Evaluation du programme d'analyses 2014 de l'AFSCA – Volet chimie (dossier Sci Com N°2014/15).*

AFSCA, 2014c. Avis 12-2014 du Comité scientifique du 20 juin 2014. *Evaluation du programme d'analyse 2014 de l'AFSCA – Volet paramètres microbiologiques dans les denrées alimentaires & OGM dans les denrées alimentaires et les aliments pour animaux (dossier Sci Com 2014/15 (C)).*

Leden van het Wetenschappelijk Comité

Het Wetenschappelijk Comité is samengesteld uit de volgende leden :

D. Berkvens, A. Clinquart, G. Daube, P. Delahaut, B. De Meulenaer, L. De Zutter, J. Dewulf, P. Gustin, L. Herman, P. Hoet, H. Imberechts, A. Legrève, C. Matthys, C. Saegerman, M.-L. Scippo, M. Sindic, N. Speybroeck, W. Steurbaut, E. Thiry, M. Uyttendaele, T. van den Berg, C. Van Peteghem†

Belangenconflict

Er werd geen belangenconflict vastgesteld.

Dankbetuiging

Het Wetenschappelijk Comité dankt de Stafdirectie voor risicobeoordeling en de leden van de werkgroep voor de voorbereiding van het ontwerpadvies. De werkgroep was samengesteld uit :

Leden van het Wetenschappelijk Comité A. Legrève (verslaggever), N. Speybroeck

Externe experts W. Bert (UGent), C. Bragard (UCL), P. De Clercq (UGent), J.-C. Grégoire (ULB), M. Höfte (UGent)

Wettelijk kader van het advies

Wet van 4 februari 2000 houdende oprichting van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, inzonderheid artikel 8;

Koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen;

Huishoudelijk reglement, bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 19 mei 2000 betreffende de samenstelling en de werkwijze van het Wetenschappelijk Comité ingesteld bij

het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen, goedgekeurd door de Minister op 9 juni 2011.

Disclaimer

Het Wetenschappelijk Comité behoudt zich, te allen tijde, het recht voor dit advies te wijzigen indien nieuwe informatie en gegevens ter beschikking komen na de publicatie van deze versie.